

Međunarodna konferencija

NATO 3.0 – uloga NATO-a u međunarodnoj sigurnosnoj arhitekturi

Jahorina, 12. svibnja 2011.

Nevladina organizacija Atlantska inicijativa iz Sarajeva organizirala je konferenciju s ciljem raspravljanja NATO-ove uloge 3.0 u međunarodnim odnosima. Konferenciju je potpomoglo veleposlanstvo SAD-a u BiH. Rasprava se većim dijelom odvijala oko sadašnje situacije u BiH i regiji, odnosno o ulozi NATO-a u tom kontekstu. Sam naslov konferencije preuzet je iz računalnog rječnika, a spomenuo ga je GT Saveza u objašnjavanju novoga koncepta ("NATO 1.0" oznaka je za djelovanje Saveza tijekom Hladnog rata, "NATO 2.0" znači aktivnosti u razdoblju od 1991. i 2010., dok bi "NATO 3.0" bio odgovor na izazove i prijetnje u ovom desetljeću). Jonathan Moore iz veleposlanstva SAD-a u BiH podsjetio je na dva zadatka Strateškoga koncepta iz Lisabona – kolektivnu obranu i kooperativnu sigurnost. Posebno je naglasio izazove transnacionalnog terorizma i proliferaciju oružja za masovno uništenje. Spomenuo je kako se trenutačno u Afganistanu nalazi 140.000 vojnika iz 28 članica Saveza i 21 partnerske zemlje.

Što se tiče BiH, naznačio je kako političari BiH moraju govoriti jednim glasom. BiH zaostaje u vojnim i političkim reformama te je zahtjev za uknjižbom 69 vojnih nekretnina pod državno vlasništvo zapravo bio samo test sposobnosti političara BiH i jednostavan zahtjev u odnosu na reforme koje ih tek očekuju. Rohan Maxwell, političko-vojni savjetnik u zapovjedništvu NATO-a, u Sarajevu je posebno naglasio kako NATO ne želi nikoga nagovarati na članstvo. Svaka zemlja sama treba odlučiti o pristupanju i ispunjavanju kriterija. Što se tiče BiH, vrata su joj otvorena, ona jest partner, ali je dodao i to kako su vojne nekretnine bile samo lakši dio posla koji nije odrađen. Nerzuk Ćurak s Fakulteta političkih nauka u Sarajevu smatra nužnim trenutačno primanje BiH ne samo u MAP nego i u članstvo NATO-a. Drži da razum mora prevladati u državnim poslovima. Posebno je ukazao na pitanje sigurnosno-

obavještajnog miljea, koji nerijetko surađuje s političkim podzemljem i opstruira bilo kakve pokušaje ozbiljnijih političkih reformi. Postavio je i pitanje uzajamnog odnosa Srbije i BiH kada je riječ o ulasku u NATO, odnosno pitanje bi li BiH uopće mogla ući u Savez prije Srbije, može li se to dogoditi istovremeno ili pak tek nakon što Srbija eventualno uđe u NATO. Jelena Milić iz Centra za evropske studije iz Beograda podsjetila je na Brammertzov posjet Beogradu i oštru izjavu da Srbija "može, ali i mora bolje". Glavni problem vidi u vojsci Srbije, čiji pojedinci još uvijek pomažu Mladićev bijeg. Smatra kako dio srbijanskog vodstva to dobrim dijelom tolerira. Ukazala je na vrlo površnu reformu sigurnosnih službi. Smatra da ne postoji puna civilna kontrola sigurnosno-obavještajnog sektora. Zalaže se za otvaranje intenzivnog dijaloga u Srbiji na temu NATO-a, a ne kako se to sada radi, na "mala vrata". Zapitala se što će značiti vojna neutralnost Srbije kada bude okružena članicama NATO-a. Rusija se otvoreno protivi srbijanskom članstvu u NATO-u, ali manje otvoreno i članstvu Srbije u Europskoj Uniji. Biljana Radeva iz Euroatlantskog savjeta Makedonije smatra da i nadalje postoji nacionalni konsenzus oko političke potpore ulasku Makedonije u NATO (oko 90 posto). Međutim smatra da, zbog problema imena, NATO sada nije prioritet. Makedonija izdvaja 1,3 posto svoga BDP-a za vojne potrebe, dok je primjetno i zaostajanje u modernizaciji oružanih snaga. Aleksandar Dedović iz crnogorskog Alfa centra upozorava na visok stupanj političke i druge korupcije i kriminala u Crnoj Gori. Spomenuo je vrlo nepovoljne okolnosti u kojima se vodi komunikacijska strategija za članstvo u NATO-u, gdje čak 50 posto stanovništva ne podržava samostalnost Crne Gore u odnosu na Srbiju. Napomenuo je da 34 posto stanovništva daje potporu članstvu u NATO-u, dok 78 posto podržava članstvo u Europskoj Uniji. Ukazao je na neprimjerenu komunikacijsku strategiju koja je službeno usmjerena na četiri kategorije stanovništva – na Srbe, neobrazovane, siromašne i žene. Spomenuo je problem ruskoga kapitala te snažan utjecaj koji se na taj način nastoji plasirati na upravljačke strukture. Članstvo u NATO-u sada nije pri vrhu prioriteta običnih građana i znanstvene zajednice. Upravo se stoga ne čuje glas protiv Saveza, što zagovara 12 nevladinih organizacija, među kojima je aktivna i Srpska pravoslavna crkva u Crnoj Gori, koja je potpisala deklaraciju "Ne rat, ne NATO". Miloš Šolaja iz banjalučkog Centra za međunarodne odnose podsje-

tio je kako je Narodna skupština RS još 2004./05. aklamacijom dala suglasnost euroatlantske integracije. U međuvremenu se dogodio novi trenutak, a to je naglašeni ruski utjecaj (rafinerije, naftna polja, energetski sektor), kako na RS, tako i cijelu BiH. Naglasio je jak utjecaj koji Rusija ima na RS i na Dodika. Što se tiče potpore članstvu u NATO-u, ona se u FBiH penje do 90 posto, dok je u RS na 35 posto, što nije loše, ali je 60 posto stanovništva odlučno protiv NATO-a. Veći dio političke elite u BiH malo zna o eurointegracijama, pa time ni sama informiranost građana ne može biti na višoj razini. Još uvijek prevladava politika nacionalnih entiteta i etničkih interesa te uvijek dobrodošao, ali i potican strah od nečeg još goreg. General Bernhard Bair kao zapovjednik EUFOR-a u Sarajevu podsjetio je na mandat Vijeća sigurnosti pod rezolucijom br. 1948 iz 2010., s glavnom zadaćom sprečavanja, odnosno prevencije nasilja. Naglasio je dobru suradnju s OHR-om i Visokim predstavnikom. U BiH je jedina misija u kojoj se primjenjuje Berlin Plus, odnosno ugovorna suradnja EU-a i NATO-a (još je jedna bila u Makedoniji, Concordia). U misiji EUFOR-a sudjeluje 26 nacija, od čega je 17 članica NATO-a i 5 nečlanica EU-a, ukupno 1500 vojnika. Posebno je naglasio trenutačnu spremnost bojne od 500 vojnika. Edina Bećirević iz sarajevske Atlantske inicijative smatra da je odbijanje MAP-a za BiH 2009. bilo iznenađenje unatoč ohrabrujućim porukama međunarodne zajednice. Smatra da su Butmirski razgovori doživjeli fijasko uslijed loše pripremljenih pregovora. Dobiveni MAP iz 2010. uz odgodu konzumacije, odnosno uz uvjet rješavanja 69 vojnih nekretnina, zapravo je značio neprimanje u MAP. Pitala se što bi NATO učinio i kako bi reagirao u slučaju ponovnog rata u BiH. Stanje u BiH okarakterizirala je kao stanje kontroliranoga kaosa. Smatra da je najbolja prevencija ulazak BiH u NATO, i to što prije.

Mladen Nakić